

КОНСПЕКТ
ЗА ПИСМЕН ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОЛОГИЯ за студенти
записани преди 2013 г.

1. История на старозаветното тълкуване в Средновековна България и на св. Кирило-Методиевия библейски превод.

Шиваров, Протопр. Н. Йоан Екзарх като тълкувател на Свещеното Писание (въз основа на неговия "Шестоднев"). – ГДА т. XV, за 1964-65 г., С., 339-368.

Шиваров, Протопр. Н. Есхатологични представи в старобългарски писмени творения в края на първото хилядолетие. Характеристика и задачи в изследванията. – Средновековна християнска Европа: Изток и Запад. Ценности, традиции, общуване. Изд. Гюзелев, Васил и Анисава Милтенова. С. 2002, 291-304. *Шиваров, Протопр.* Древни източници коментари на Псалтира и старобългарските им преводи. – Год. Богосл. фак., XXVIII за 1978-1979. С., 1986, 5-79.

Шиваров, Протопр. Н. Старозаветна херменевтика. С., 2005.

Дамянова Е., Св. Кирило-Методиевият превод на Стария Завет. – в: сп. Богословска мисъл, кн. 1-2, 1999, с.36-50

2. Фарисей, садукей, есеи и Кумранска община /наименование, исторически сведения, учение и отношение към старозаветния канон/.

Шиваров, Протопрезв. Н. Предсказанията на Валаам и надписът от Tell Deir 'Alla. – Годиш. На Правосл. богословски факултет при ВТУ, 2 (1998).

Шиваров, Протопрезв. Н. Страданият Раб Господен. – Сб. Вечното в двата библейски завета. Изд. Н. Шиваров и Сл. Вълчанов. В. Търново 1993, 220-228.

Шиваров, Протопрезв. Н. Библейска археология, С. 1992.

Шиваров, Н. Есхатологически въпроси от библейско и междузаветно време. - Богословска мисъл, С., 2000, кн. 1-4, 31-50.

Шиваров, Протопрезв. Н. Литературните жанрове в Стария Завет. С оглед на екзегетическото им изследване. – Годиш. Дух.ак., XXIII, С., 1976, 70 сл.

3. Словото – предвечен и въплътен се Син Божи (Йоан 1:1- 5,14).

4. Светлината на света (Йоан 1:4-5, 8-9; 8:12; Мт 5:14).

Н. Н. Глубоковский. Бог-Слово. Экзегетический эскиз "пролога" Иоаннова Евангелия (1:1-18). София 1927.)

Хр. Н. Гяуров. Предговорът на евангелието от св. ап. Йоана. С., 1939.

Св. Йоан Златоуст. Избрани беседи върху Евангелието според Йоан. С., 2003.

Трайчев, Е. Произход на концепцията за логоса. – Духовна култура, 3, 1999.

5. БПЦ - от автономия към автокефалия (870-927 г.)

Снегаров, Ив. Учредяване на БПЦ. – Във: Македонски преглед, кн. 1, 1932г.

Снегаров, Ив. Първата Българска патриаршия (919-1018). ч. I и ч. II – ГСУ /БФ, т.26, 1949; ГСУ /БФ, т.27, 1951.

Събев, Т. Самостоянна народностна църква в Средновековна България. С., 1987

6. От разделение към единство. Църквата през V – VI в.

В търсене на истината. Ч. I – Начало на христологическите спорове. Несторианство. – В: сп. Богословска мисъл, Suppl. I/2003, 79 с., ISSN 1310-7909. Акакиевата схизма (484-519). – В: ГСУ БФ, т. 5 (нова серия), С., 2005, с. 211-402, ISSN 1310-0319.

Религиозната политика на император Юстиниан I (527-565). – В: ГСУ БФ, т. 6 (нова серия), С., 2004, 231 с., ISSN 1310-0319.

7. Отношение между Църквата и държавата според Св. Писание на Новия Завет и древно-християнската практика (до 313 г.)

Правилата на Св. Православна църква с тълкованията им. т. I, С., 1912; т. I, С., 1913.

Бердников, И. Краткий курс церковного права Православной церкви. Казан, 1903.

Бобчев, Ст. Каноническо право. кн. I, кн. II, С., 1919.

Милаш, Далматински епископ Никодим. Православно църковно право. С., 1904.

Остроумов, М. Введение в православное церковное право. Харьков, 1893.

Спекторский, Е. Християнството и правовата култура. - Духовна култура /ДК/, кн. 28-29, 1926.

Цанков, Ст. Правото и Църквата. - ГСУ - БФ, т. VI, 1923/1924.

Цанков, Ст. Държава и Църква. - ГСУ - БФ, т. VIII, 1930/31.

Цанков, Ст. Четири глави върху проблемата за отношението между Църква и държава. - ГСУ - БФ, т. XXII, 1944/45.

Цыпин, В. Церковное право. М., 1994.

8. Старобългарското омилетично творчество от епохата на Златния век.

Проповедническа литература – КМЕ (Кирило-Методиевска енциклопедия), т. III.

Бончев Ат. архим. Св. Климент Охридски. Слова и поучения. С. 1970.

Иван Денев. Св. Климент Охридски като проповедник – ГДА, том XXIX(LV), 4 1979-1980

9. Химнографското творчество на Кирило - Методиевите ученици.

Попов Г. Химнографското творчество на Кирило - Методиевите ученици – Богословска мисъл, 2001, кн. 1-4.

Служба за Кирил и Методий – старобългарски. – КМЕ, т. III.

Химнография старобългарска – КМЕ, т. IV Триод – КМЕ, т. IV

Да се имат предвид и следните статии в Кирило-Методиевската енциклопедия:

Йоан Екзарх, том II; Климент Охридски, том II; Козма Презвитер, т. II;

Константин Преславски, т. II; Черноризец Храбър, т. IV; Петър Черноризец, т. III

10. Богооткровеното учение за Света Троица: Съдържание на догмата; възгледът на св. отци Кападокийци за лицата на Света Троица; значение на догмата за Света Троица за християнската нравственост - любовта като Божие качество и проява към хората.

Дюлгеров, Д, Ил. Цоневски. Православно догматическо богословие. В.Т., 1997, с. 35-66.

Коев, Т. Догматическите формулировки на първите четири Вселенски събори (за богочовешката същност на Исуса Христа). С., 1968.

Коев, Т. Догматът за Света Троица (съдържание и значение). Трудове на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Т. 1. Годишник на Православния богословски факултет, 1991/1992.

Панчовски, проф. д-р Иван. Принципът на християнската любов. ГДА, т. XVII, 1967-1968;

Панчовски, проф. д-р Иван. Християнската любов към Бога. ГДА, т. XX, 1970-1971.

Панчовски, проф. д-р Иван. Християнска любов към ближните. С., 1977.

Коев, Т. Единство и троичност на Бога. ДК, кн. 7, 1987 и у Вяра и Живот, В. Търново, 1994.

Коев, Т. Догматът за Света Троица /съдържание и значение/, Годишник на Православния Богословски Факултет, т. 1, 1991/1992, В. Търново, 1994.

Коев, Т. Учение за Св. Троица на базата на Никео-Цариградския символ на вярата. ДК, кн. 11, 1987 и у Вяра и живот, В. Търново, 1994.

11. Исус Христос: Изкупител; ипостасно съединение на двете природи на Исус Христос; личността на Исус Христос и Неговият живот - религиозен, интелектуален, обществен. Образът на Исус Христос в православната иконография.

Доц. д-р архим. Серафим Алексиев. Изкуплението като дело на Божията любов и Божията правда. ГДА, 9/1963-1964.

Дюлгеров, Д. Исус Христос - новозаветен първосвещеник Изкупител. Догматическо осветление на изкупителното дело Христово. С., 1926.

Коев, Т. Произход на Халкидонското вероопределение. ГДА, т. XXI, 7/1971-1972.

Пашев, проф. д-р Ганчо. Нравственото учение на Исуса Христа. С., 1932.

Коев, Т. Догматическите формулировки на първите четири Вселенски събора. София 1968.

Коев, Т. Христологическият възглед на св. Григорий Богослов. Вяра и Живот, В. Търново, 1994.

Кондаков, Н. П. Иконография Господа Бога и Спаса нашего Исуса Христа. С.-Петербург, 1905.

Гошев, проф. прот. Иван. Историческият образ на Спасителя по археологическите паметници на старохристиянското изкуство и древните литературни предания от I - VI в. ГБФ. Т. I. С., 1925-1926.

Припачкин, И. А. Иконография Господа Исуса Христа. Москва, 2001.

Рашков, Иван. Символизъмът в раннохристиянското изкуство.- Духовна култура. 1992, кн. 11.

12. “Покайте се и всеки от вас да се кръсти в името на Исус Христос, за прошка на греховете; и ще приемете дара на Светия Дух” (Д 2:38). Догматически, нравствен и пасторологичен анализ на текста.

Дюлгеров, Д. Тайнство Кръщение. С., 1943.

Коев, Т. Тайнството Кръщение според учението на Православната Църква. - Във: Вяра и живот, В.Т., 1994, с. 347-362.

Лоски, Вл. Мистическото богословие на Източната църква. В.Т., 1993, с. 86–133.
Пашев, проф. д-р Ганчо. Нравственото учение на Исуса Христа. С., 1932.
Петев, Ив. Образът и подобieto Божие у човека в светоотеческо осветление. ДК, кн. 10, 1988.
Димитров, проф. прот. Христо. Пастирско богословие. част I, С., 1955.
Шавелски, протопр. Георги. Православно пастирство, С., 1929.
Шмеман, протопр. Александър. За живота на света. С., 2004.
Шмеман, протопр. Александър. Литургия и живот. Велико Търново, 2002.

13. Божият образ у човека: Старозаветният възглед за Божия образ у човека - понятията “selem” и “demut”; основни библиейски текстове; Бт 1:26-28; 2:7; 5:1-2; 9:6; Пс 8:6; 138:13; Сх 17:1-3; състояние на първосъздадения човек; възгледът на св. отци за Божия образ у човека; назначение на човека; безсмъртие на човешката душа.

Доц. д-р архим. Серафим (Алексиев). Състоянието на човека до и след грехопадението от православно, римо-католическо и протестантско гледище. ГДА, 10/1962-63. *Киров, Д.* Въведение в християнската антропология. С., 1996, с. 28-36; 67-78.
Лоски, Вл. Мистическото богословие на Източната църква. В.Т., 1993, с. 65-75; 173-179.
Киров, Димитър. Въведение в християнската антропология. С., 1996.
Киров, проф. Д. Измеренията на човека. С., 2005.
Иларион, Троанополски епископ. Поглед към вечността. В.Търново, 1995.
Серафим, иеромонах Рсуз. Душата след смъртта. В. Търново, 1996.
Серафим, архим. Беседи за живота след живота. Т. 1-2. С., 1994-1995.
Въшеславцев, Б. Бессмъртие, перевоплощение и воскресение. – В: Християнство и индуизъм. Сборник статей. М. 1994.

14. Църквата - място за духовен живот: В царството на Светия Дух - Осветител; нравствена страна на личното спасение на човека - покаяние и вяра, освещаване на човека чрез тайнствата кръщение и миропомазване, съвършенството като нравствен идеал.

Дюлгеров, Д., Ил. Цоневски. Православно догматическо богословие. В.Т., 1997, с. 135-199.
Коев, Т. Църковното учение за Св. Дух в светлината на Никео-Цариградския символ. Сп. „Духовна култура“, 12/1981.
Прот. Г. Флоровски. Библия, Църква, Предание. Православно гледище. С., 2003, с. 43-91.
Пашев, проф. д-р Ганчо. Нравствено богословие. Т.1, С., 1939.

15. Грях и зло: Догматически и нравствен аспект; теодицея.

Панчовски, Ив., Д. Киров. Християнска етика. Т. 1, Философия на морала. С., 1996.

16. Православна икона и западна религиозна картина (сходства и различия).

Лепяхин, Валерий. Икона и иконичность. JATEPpress. Сегед, 2000.
Рафаил, Архимандрит. За езика на православната икона.
Языкова, И. К. Богословие иконы. Москва, 1995.
История иконописи. Истоки-традиции-современность. VI-XX века. Москва, 2002, с.9-28.

17. Богословие на иконографската програма в православния храм.

Богословие образа. Икона и иконописцы. Антология. Составитель А.Н.Стрижев. Москва, 2002, с. 21-100; 254-263; 279-286;304-309;326-331.
Гергова, Иванка. Ранният български иконостас 16-18 век. С., 1993.
Гошев, проф. прот. Иван. Бележки за строежа и зографисването на православните храмове у нас. ГДА. т.П /XXVIII/, 1951-1952. С., 1952.
Настольная книга священнослужителя. Т. 4. Москва, 1983, с.7-85;158-204.
История иконописи. Истоки-традиции-современность. VI-XX века. Москва, 2002, с.62-64.
Рашков, Иван. Православният храм - архитектура, символика и иконографска програма.- Архитектура. 1995, кн. 2.

18. Анафорите от Византийското литургично семейство - сравнителен литургичен анализ.

Николай, еп. Макариополски. Светата евхаристийна жертва, Изяснение на православната литургия, Синодално издателство, София 1968.
Св. Евхаристия като жертвоприношение, ГДА, 1954/59.
Тафт, Р., - Фаруджа, Е. Теология на литургията и теология на символа, С., 1992.
Чифлянов, прот. Б. Римската литургия преди и след Втория Ватикански събор, ГДА, 1970/71.
Чифлянов, прот. Бл. Литургика, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София 1996.
Шмеман, прот. А. Введение в литургическое богословие, Париж, 1961.
Шмеман, прот. А. Евхаристия. Таинство Царства. (Париж, 1984), М., 1992.

19. Извори на литургиката - старозаветни, новозаветни, апокрифи, творения на апостолските мъже и църковните писатели от I-IV век.

Авксентий, архим. Литургика. Пловдив, 2005.
Авксентий, архим. Литургия на "Апостолските постановления", ДК, 6, С., 1999.
Аранц, М. Как молились Богу древние византийцы, Суточный круг богослужения по древним спискам византийского евхология (диссертация), Ленинградская Духовная Академия, 1979.
Афанасиев, Н. Трапеза Господня, Праксис, В. Търново 1999.
богослужение. – В: Пътят на човека към Бога, С., 2005.
Майендорф, И., Византийско богословие, С., 1985.
Макариополски, еп. Николай. Св. Евхаристия в еклезиологическо-икуменически аспект от Православно гледище, ГДА, 1972/73.